

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Sociaaleconomische trends 2014

Ongelukken op de werkvloer

Martine Mol en Astrid Pleijers
mei 2014, 01

In 2012 was bijna een half miljoen werknemers betrokken bij een arbeidsongeval waarbij zij lichamelijk letsel of geestelijke schade opliepen. In bijna de helft van de gevallen leidde het ongeval tot één of meer dagen ziekteverzuim. Vooral in de horeca en de bouw was het aandeel werknemers met een arbeidsongeval relatief hoog. Overwerk en hoge taakeisen gaan gepaard met een groter risico op een ongeval, terwijl sociale steun en autonomie in het werk juist samen gaan met een kleinere kans. Jongere en laagopgeleide en middelbaar opgeleide werknemers lopen over het algemeen meer risico een arbeidsongeval te krijgen dan werknemers van middelbare leeftijd en hoogopgeleide werknemers.

1. Inleiding

'Een jongeman raakte zijn arm kwijt, toen hij afval uit de aardappelrooimachine wilde verwijderen' en 'een ambulancemedewerker is aangevallen door een groep jongeren en heeft naast een gebroken neus ook psychische schade opgelopen'. Dit zijn voorbeelden van arbeidsongevallen. In 2012 maakten 478 duizend werknemers een ongeval op het werk mee, waarbij zij lichamelijk letsel of geestelijke schade opliepen (Mol, 2012).

Arbeidsongeval

De definitie van een arbeidsongeval luidt: een ongeval of voorval dat door of tijdens het werk plaatsvindt, waardoor iemand lichamelijk letsel of geestelijke schade heeft opgelopen. Met "tijdens het werk" wordt bedoeld "terwijl de betrokkene bezig was met beroepsarbeid of gedurende de op het werk doorgebrachte tijd". Deze definitie omvat ook ongevallen in het wegverkeer tijdens het werk. Woon-werkverkeer wordt niet meegerekend.

Sinds 2011 geldt er een Europese verordening voor het monitoren van arbeidsongevallen. Hierin is vastgesteld dat de EU-lidstaten jaarlijks gegevens over arbeidsongevallen aan Eurostat dienen op te leveren: de European Statistics on Accidents at Work (ESAW). Eurostat publiceert uitsluitend over ongevallen die hebben geleid tot minimaal vier kalenderdagen verzuim. In het huidige artikel worden ook cijfers gepresenteerd over het totaal aantal ongevallen, dus ongevallen met en zonder verzuim en over ongevallen met meer dan één dag verzuim.

Arbeidsongevallen kunnen grote gevolgen hebben voor de werknemer. Lichamelijk letsel en psychische schade zorgen voor klachten en belemmeringen, zowel in het werk als in het dagelijks leven. Naast het persoonlijk leed is er vaak sprake van kosten voor behandeling door medici en zorginstellingen, met name voor ongevallen waarbij er sprake is van verzuim. Van alle arbeidsongevallen met verzuim hoeft maar een klein percentage niet behandeld te worden (Venema, Den Besten, Van der Klauw & Ybema, 2013). Meestal is behandeling door de bedrijfsarts, de huisarts of spoedeisende hulp voldoende. Doorgaans gaat het dan om letsel aan de bovenste of onderste ledematen, zoals botbreuken en oppervlakkig letsel en open wonden (Venema et al., 2013).

In veel gevallen leidt het arbeidsongeval tot verzuim. De werkgever en werknemer zijn er dan bij gebaat om arbeidsongevallen zoveel mogelijk te voorkomen. Daarvoor is het onder meer van belang dat bekend is waar de ongevallen het meest voorkomen en welke risicogroepen er zijn te onderscheiden. In dit artikel wordt, na een korte toelichting op de stand van zaken betreft arbeidsongevallen in Nederland, bekeken welke persoonskenmerken en werkkenmerken samenhangen met arbeidsongevallen. Vervolgens worden de relaties met arbeidsongevallen op detailniveau in kaart gebracht.

De gegevens in dit artikel zijn afkomstig uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA; Koppes et al. 2013). Het doel van de NEA is het in kaart brengen van informatie op het gebied van arbeidsomstandigheden, arbeidsverhoudingen, arbeidsvoorwaarden en arbeidsongevallen van werknemers.

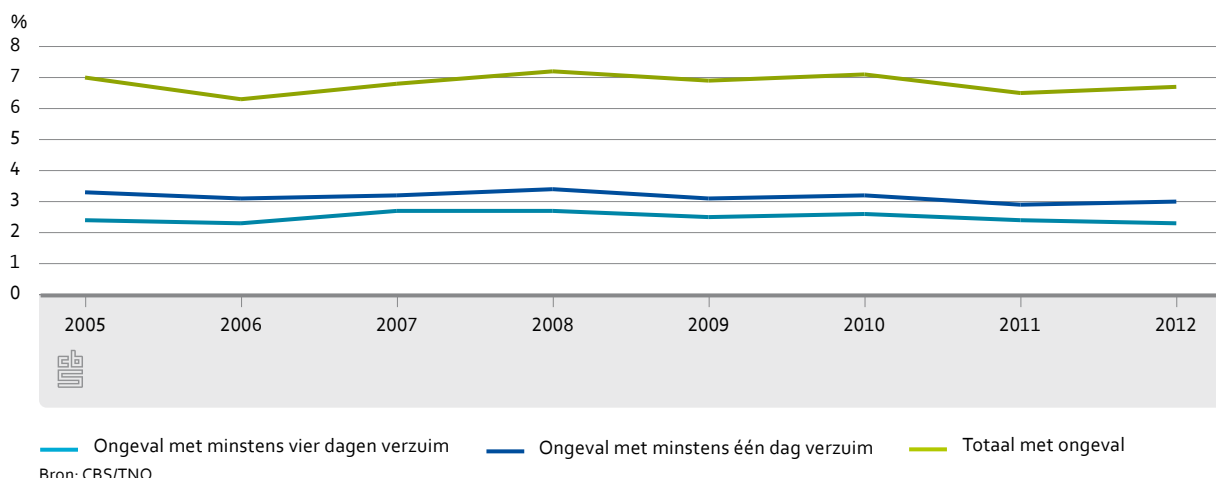
De NEA wordt uitgevoerd door TNO en het CBS, met financiële steun van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

2. Arbeidsongevallen: ontwikkelingen, soort letsel en verzuimduur

2.1 Een derde verzuimt minstens vier dagen door ongeval

In 2012 was 6,7 procent van de werknemers betrokken bij een ongeval tijdens het werk, waarbij lichamelijk letsel of psychische schade werd opgelopen. Dit aandeel is sinds 2005 vrij stabiel. Bijna de helft van deze werknemers had door het ongeval een dag of meer verzuimd van het werk. Een derde verzuimde vier dagen of meer.

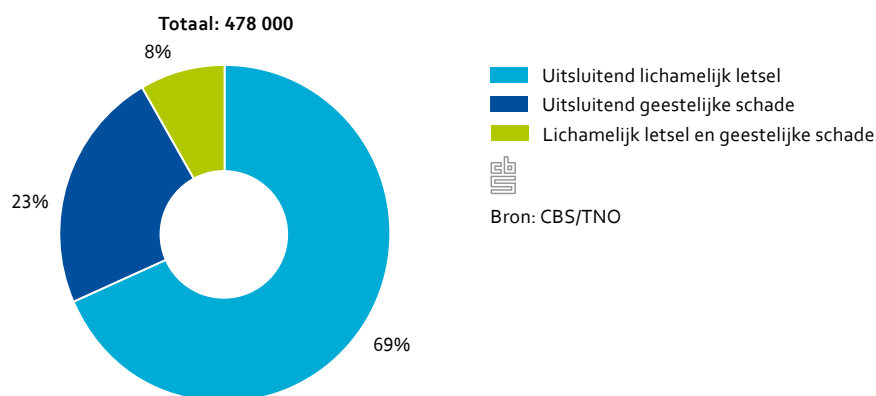
2.1.1 Werknemers met arbeidsongeval

2.2 Schade door arbeidsongeval niet alleen fysiek

Bijna zeven van de tien werknemers met een arbeidsongeval liepen daarbij lichamelijk letsel op. Het letsel varieerde van snijwonden en botbreuken tot verbrandingen en zelfs amputatie. Bijna een kwart van de werknemers met een ongeval tijdens het werk liep daarbij uitsluitend psychische schade op, bijvoorbeeld door bedreiging of agressief gedrag. Bij de overige werknemers met een arbeidsongeval (8,3 procent) was er zowel lichamelijk letsel als geestelijke schade.

2.2.1 Werknemers met arbeidsongeval naar soort letsel, 2012

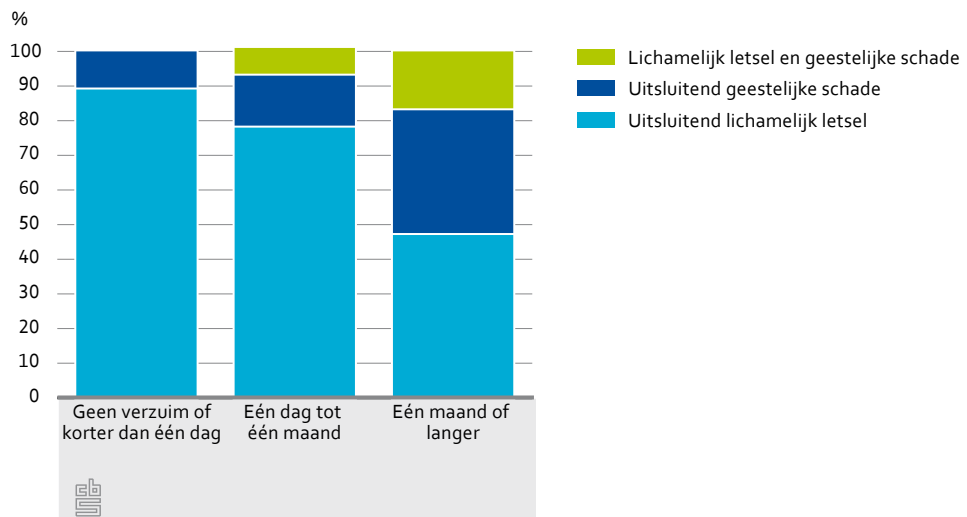

Bij ongeveer 16 procent van de werknemers met een arbeidsongeval ontstond het ongeluk doordat een werknemer zich ergens aan sneed of stootte. Ook kwam het relatief vaak voor dat werknemers bedreigd, gebeten of geschopt werden, of uitgleden of struikelden (13 procent). Van een arbeidsongeval waarbij iemand van een hoogte viel, bijvoorbeeld van een ladder of steiger, was in 3 procent van de gevallen sprake. Ruim een derde van de werknemers had op een andere manier lichamelijk letsel of geestelijke schade opgelopen.

2.3 Bij kort verzuim vaker lichamelijk letsel

Werknemers die een ongeval meemaakten en daarbij niet of minder dan een dag verzuimden van het werk, hadden voor bijna 90 procent te maken met lichamelijk letsel. Maar ook werknemers die ongevallen hadden en maximaal een maand verzuimden, hadden in de meerderheid van de gevallen te maken met lichamelijk letsel. Bij werknemers die een maand of langer verzuimden, was er vaker sprake van geestelijke schade (36 procent) dan bij werknemers met korter verzuim (15 procent) of geen of minder dan een dag verzuim (11 procent).

2.3.1 Werknemers met een arbeidsongeval naar soort letsel en verzuimduur, 2012

Bron: CBS/TNO

3. Relatie met persoons- en werkkenmerken

Om de samenhang te onderzoeken tussen een aantal persoons- en werkkenmerken en betrokkenheid bij een arbeidsongeval is een logistische regressieanalyse uitgevoerd (zie Technische toelichting). Daarbij zijn de volgende persoonskenmerken meegenomen: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en herkomst. En als werkkenmerken zijn meegenomen: bedrijfstak, beroep, werken in ploegendienst, avond/nachtwerk, weekendwerk, overwerken, arbeidsduur bij huidige werkgever, aard van dienstverband, bedrijfsgrootte, autonomie, sociale steun en taakeisen. In deze analyse zijn alle arbeidsongevallen meegerekend, ongeacht eventueel verzuim.

Er blijkt een significant verschil te zijn in het vóórkomen van arbeidsongevallen bij mannen en vrouwen. Dit komt doordat mannen vaker gevaarlijk werk doen dan vrouwen. Daarnaast hebben jongere werknemers een grotere kans op een ongeval dan werknemers in de middelbare leeftijdscategorie. Ook werknemers die laag of middelbaar zijn opgeleid hebben een grotere kans op een ongeval dan hoogopgeleide werknemers. Er blijkt geen verschil te zijn tussen allochtone en autochtone werknemers wat betreft het risico op een ongeval.

De bedrijfssector blijkt bij het vóórkomen van arbeidsongevallen een belangrijke variabele. In de horeca bijvoorbeeld, hebben personen bijna 1,5 keer meer kans op een arbeidsongeval dan in de handel (referentiecategorie). Ook in de bouw, vervoer en opslag, en in het openbaar bestuur is de kans op een ongeval groter. In de financiële sector daarentegen is er juist sprake van een relatief lage kans op een ongeval dan in de handel¹⁾.

¹⁾ De sector Landbouw en visserij is vanwege lage celvulling bij deze beschrijving achterwege gelaten.

Daarnaast hangt de beroepsgroep waarin werknemers werken samen met het optreden van een arbeidsongeval. Werknemers in agrarische beroepen (bijvoorbeeld tuinbouwers, pluimveehouders en hoveniers) zijn 2,6 keer zo vaak betrokken bij een ongeval dan werknemers in een dienstverlenend beroep (referentiecategorie). Werknemers in ambachtelijke beroepen (bijvoorbeeld bouwvakkers, timmerlieden en schilders) hebben ook meer kans op een ongeval. Werknemers in administratieve beroepen (bijvoorbeeld secretaresses en boekhouders), en vakspecialisten (zoals ICT-ers en architecten) hebben juist minder kans op een ongeval. Verder vergroot ook het werken in ploegendienst, in het weekend werken en overwerken de kans op een ongeval. Naarmate werknemers langer in dienst zijn bij dezelfde werkgever is de kans op een ongeval kleiner. Bovendien geldt dat er geen verschil is in de kans op het krijgen van een arbeidsongeval tussen werknemers met een vast dan wel een flexibel dienstverband, tussen werknemers die in een groot of klein bedrijf werken en tussen mensen die wel of niet 's avonds of 's nachts werken.

Tot slot zijn er psychosociale aspecten van het werk die een rol spelen bij de kans op een ongeval. Zo hebben werknemers die veel sociale steun en veel autonomie in het werk ervaren een kleinere kans op een arbeidsongeval dan werknemers die dat niet ervaren. Werknemers met hoge taakeisen hebben juist bijna 1,5 keer zo veel kans om een ongeval te krijgen als werknemers met weinig taakeisen.

Samenvattend blijkt dus dat jongere, middelbaar en laagopgeleide werknemers een hogere kans hebben op een ongeval. Voor werknemers die in de horeca, bouw, vervoer en opslag en openbaar bestuur werken of een agrarische of ambachtelijk beroep hebben, geldt dat ook. Werknemers die in ploegendienst werken, in het weekend werken, overwerken of hoge taakeisen hebben, hebben ook meer kans op een ongeval.

Daarentegen zijn er ook kenmerken die gepaard gaan met een kleinere kans op een ongeval. Zo hebben werknemers in administratieve beroepen, vakspecialisten en werknemers in de financiële dienstverlening en werknemers die autonomie en sociale steun op het werk ervaren minder kans op een ongeval.

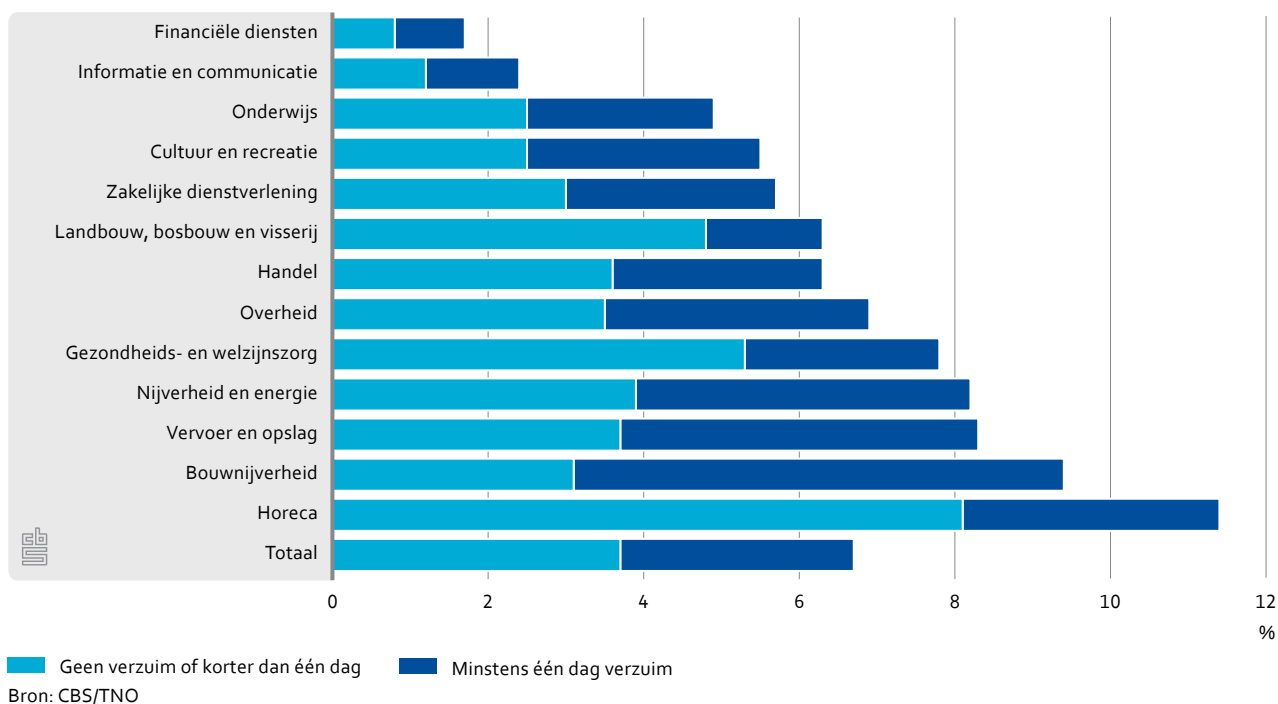
4. Arbeidsongevallen in detail bekeken

4.1 Meeste arbeidsongevallen in horeca en bouw

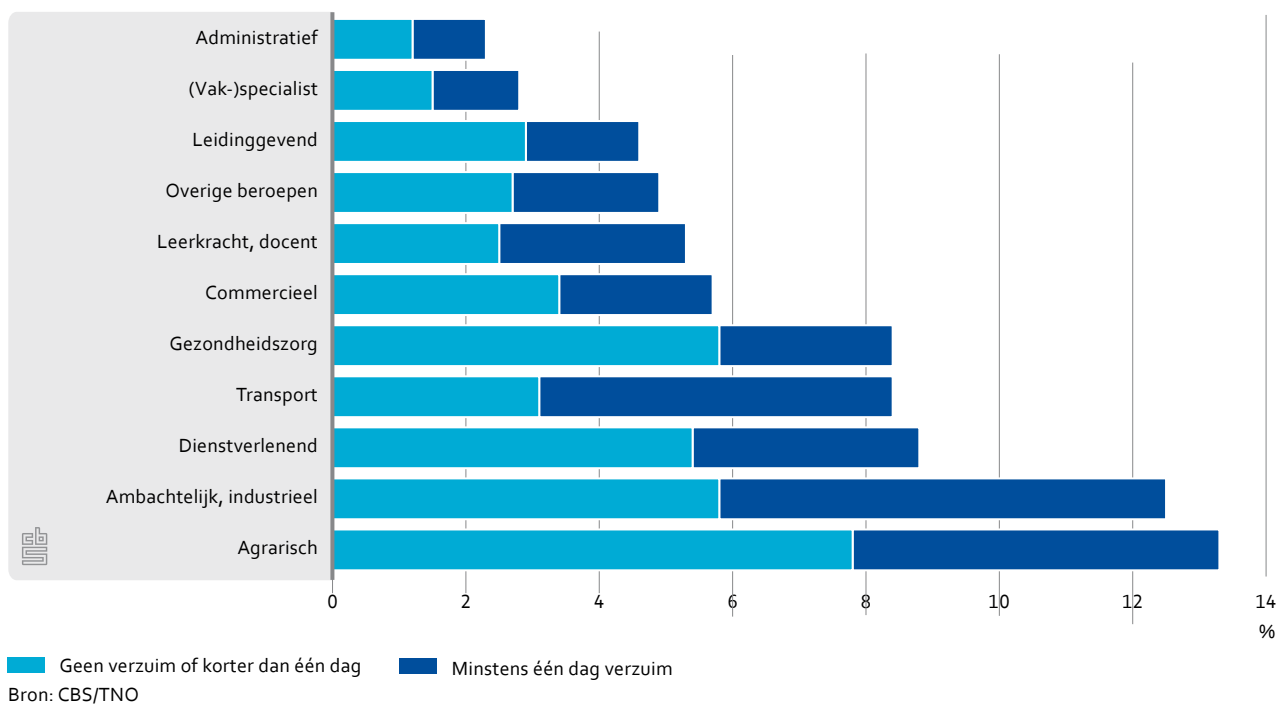
De meeste arbeidsongevallen deden zich voor in de bedrijfssectoren horeca en bouw. Respectievelijk 11,3 en 9,4 procent van de werknemers in deze bedrijfstakken waren in 2012 betrokken bij een ongeluk tijdens het werk. In de horeca, waar relatief veel jonge mensen werken, leidde het merendeel van de ongevallen echter niet tot ziekteverzuim of duurde het verzuim korter dan één dag (8,0 procent). In de bouw daarentegen waren de ongevallen ernstiger van aard; het aandeel arbeidsongevallen met één dag of langer verzuim was daar het hoogst (6,3 procent). In de sectoren informatie en communicatie en financiële dienstverlening kwamen arbeidsongevallen juist erg weinig voor, slechts 2 procent van de werknemers had er in deze sectoren mee te maken.

Als er naar beroepsgroepen wordt gekeken dan valt op dat in de agrarische beroepen en ambachtelijk/industriële beroepen veel arbeidsongevallen voorkomen. Ongeveer één op de acht werknemers in deze beroepsgroepen kreeg in 2012 hiermee te maken. Binnen de ambachtelijk/industriële beroepen waren er naar verhouding iets meer ongevallen, met minimaal één dag verzuim, dan in de agrarische beroepen.

4.1.1 Werknemers met arbeidsongeval naar bedrijfssector, 2012

4.1.2 Werknemers met arbeidsongeval naar beroep, 2012

4.2 Vaker arbeidsongeval bij werk buiten kantooruren

Regelmatig of soms in ploegdienst werken ging vaker samen met een arbeidsongeval: respectievelijk 13,0 procent en 11,8 procent tegenover 5,4 procent van de werknemers die niet in ploegdienst werkten. Ook naarmate er meer in het weekend werd gewerkt, kwamen er meer arbeidsongevallen voor: één op de tien werknemers in dergelijke omstandigheden had in 2012 een arbeidsongeval. Werknemers die structureel meer werkten dan in hun arbeidscontract was vastgelegd maakten vaker een ongeluk tijdens het werk mee dan werknemers die dat niet deden (8,4 respectievelijk 5,0 procent). Van deze groep overwerkers had het grootste deel (ruim 17 procent) werk in de gezondheidszorg. Daarnaast hadden werknemers met structureel overwerk vaak een baan in de handel (16 procent) of in de financiële dienstverlening (14 procent). Van de werknemers die meer dan 10 jaar bij dezelfde werkgever werkten had 6 procent een arbeidsongeval gehad. Van de werknemers die tussen de 2 en 5 jaar bij een bedrijf werkzaam waren was dat bijna 8 procent.

4.2.1 Werknemers met arbeidsongeval naar anciënniteit en werken in ploegdiensten en buiten kantoor tijden, 2012

	Geen verzuim of korter dan één dag	Minstens één dag verzuim	Totaal
Werkzaam bij huidige werkgever			
0 tot 2 jaar	4,0	2,1	6,2
2 tot 5 jaar	4,2	3,3	7,6
5 tot 10 jaar	3,5	3,8	7,3
10 jaar of langer	3,1	2,9	6,1
Overwerken			
Nee	2,8	2,2	5,0
Ja, incidenteel	3,6	3,3	6,9
Ja, structureel	4,9	3,5	8,4
In het weekend werken			
Nee	2,1	2,3	4,4
Ja, soms	2,8	3,3	6,1
Ja, regelmatig	6,7	3,7	10,4
In ploegdienst werken			
Nee	2,9	2,5	5,4
Ja, soms	5,0	6,8	11,8
Ja, regelmatig	8,0	5,0	13,0

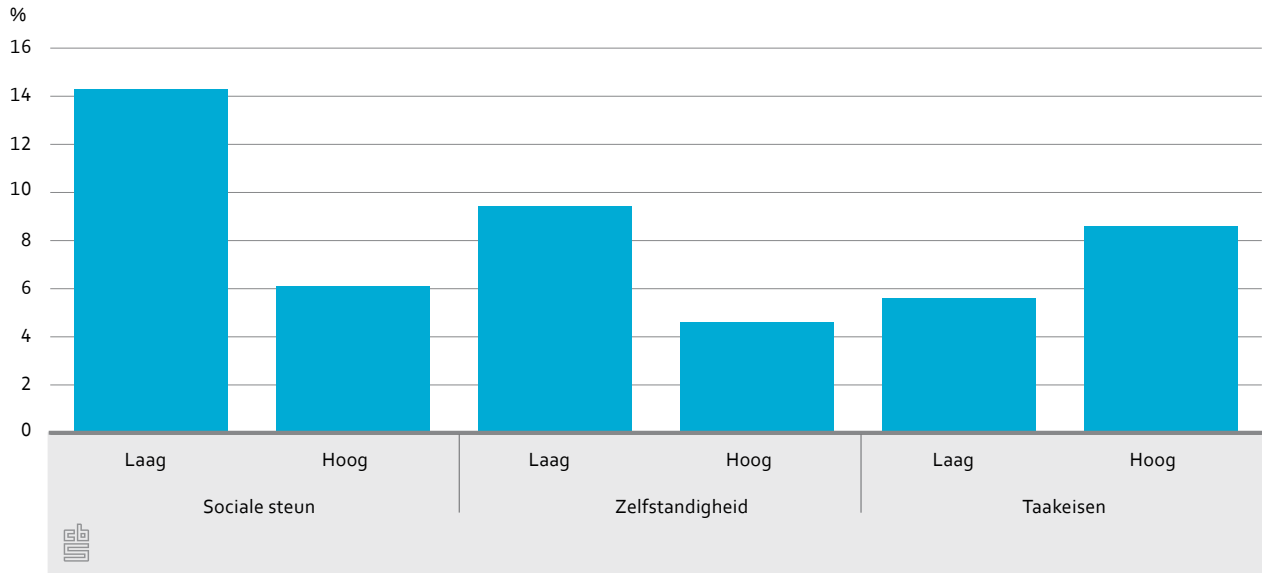
Bron: CBS/TNO.

4.3 Meer ongevallen bij weinig sociale steun, weinig autonomie en hoge taakeisen

Werknemers die van hun leidinggevende of collega's weinig steun ervaarden op het werk, hadden vaker te maken met een arbeidsongeval dan werknemers die veel steun ervaarden. Eén op de zeven overkwam dit, terwijl dit slechts één op zestien was voor degenen die een hoge mate van steun ervaarden. Een soortgelijk patroon kwam naar voren bij de vergelijking op weinig versus veel autonomie in het uitvoeren van taken en hoge taakeisen versus lage taakeisen. Eén op de tien werknemers met weinig autonomie, of zelfstandigheid, had te maken gehad met een ongeval tijdens werk (tegenover 4,6 procent voor werknemers met

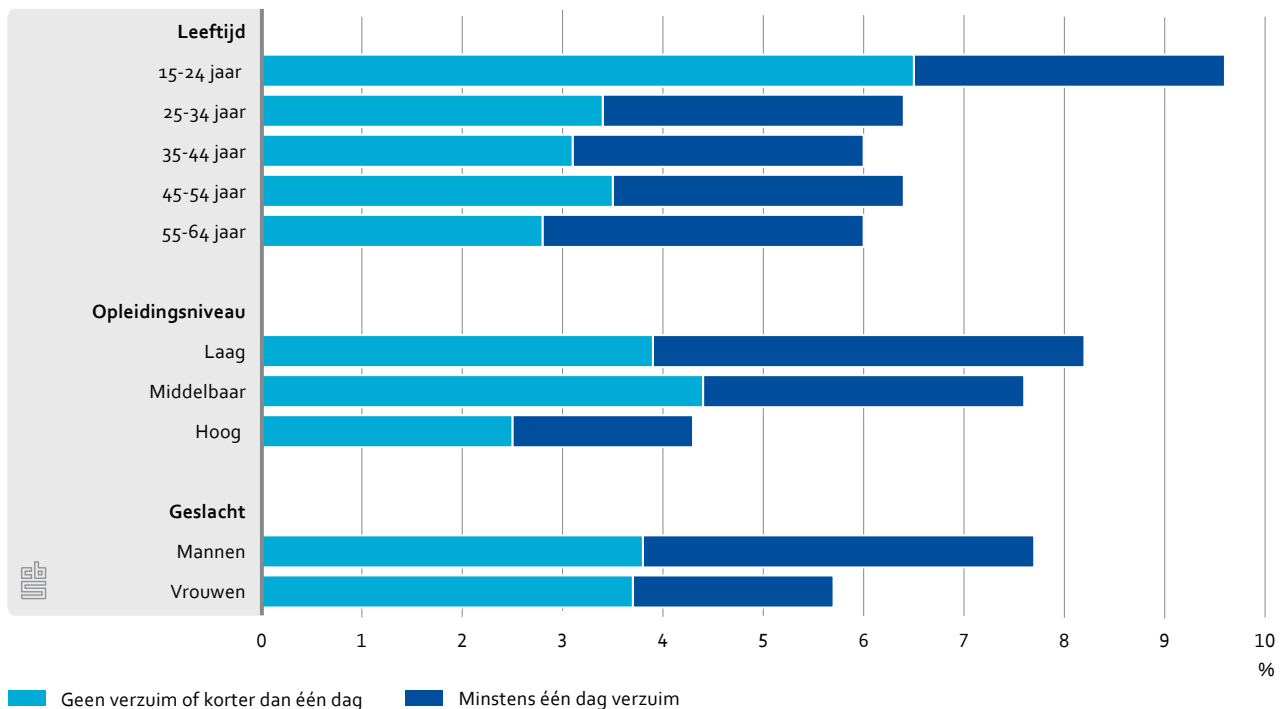
een hoge autonomie). Ten slotte had 8,6 procent van de werknemers met hoge taakeisen een arbeidsongeval meegemaakt, tegenover 5,6 procent van de werknemers met lage taakeisen.

4.3.1 Werknemers met arbeidsongeval naar sociale steun, zelfstandigheid en taakeisen van het werk, 2012

Bron: CBS/TNO

4.4.1 Werknemers met arbeidsongeval naar persoonskenmerken, 2012

Bron: CBS/TNO

4.4 Jonge werknemer heeft het vaakst arbeidsongeval

Werknemers in de leeftijd van 15 en 25 jaar waren het vaakst betrokken bij een arbeidsongeval. Bijna 10 procent van deze groep werknemers had in 2012 een arbeidsongeval gehad, tegen zo'n 6 procent van de werknemers boven de 25 jaar. Het verschil tussen de jongere leeftijdsgroep en de 25-plussers zit vooral in het aandeel ongevallen zonder of met minder dan één dag verzuim. Jongeren hadden veel vaker dan de overige werknemers te maken met lichte ongevallen (zonder of met minder dan een dag verzuim). Jongeren zijn relatief vaak werkzaam in de horeca. In die bedrijfstak gebeuren relatief veel arbeidsongevallen, maar deze leiden in het merendeel van de gevallen niet tot verzuim van een dag of langer.

Laagopgeleide en middelbaar-opgeleide werknemers hadden vaker te maken met een ongeval tijdens het werk dan hoogopgeleide. Onder laagopgeleide werknemers kwam dat zelfs bijna twee keer zo vaak voor als onder hoogopgeleiden (respectievelijk 8,2 procent en 4,3 procent).

5. Conclusie

In 2012 zijn bijna een half miljoen werknemers betrokken geweest bij een arbeidsongeval, met lichamelijke letsel of geestelijke schade tot gevolg. Dat is bijna 7 procent van alle werknemers. Drie procent van alle werknemers is betrokken geweest bij een ongeval waardoor er ten minste één dag verzuimd werd. Bij werknemers in de horeca en in de bouw kwamen relatief veel arbeidsongevallen voor. Uit deze cijfers blijkt dat arbeidsongevallen een beleidsrelevant onderwerp is.

De resultaten laten zien dat er een aantal groepen werknemers zijn die meer risico lopen op een arbeidsongeval. Het huidige onderzoek toont aan werknemers van 15 tot 25 jaar, werknemers met een middelbare en lage opleiding meer kans lopen op een arbeidsongeval. Datzelfde geldt voor werknemers die in ploegendienst werken, in het weekend werken, overwerken of hoge taakeisen hebben, zij hebben ook meer kans op een ongeval. Preventiebeleid kan mogelijk voor deze groepen toegevoegde waarde hebben. Daarentegen zijn er ook kenmerken die gepaard gaan met een kleinere kans op een ongeval. Zo hebben werknemers die autonomie en sociale steun ervaren minder kans op een ongeval.

Technische toelichting

Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA)

De gegevens in dit artikel zijn afkomstig uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA). Het doel van de NEA is het in kaart brengen van informatie op het gebied van arbeidsomstandigheden, arbeidsinhoud, arbeidsverhoudingen, arbeidsvoorwaarden en

arbeidsongevallen van werknemers. De NEA wordt uitgevoerd door TNO en het CBS, met financiële steun van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De NEA is een steekproefonderzoek onder werknemers (minimaal 1 uur per week werkzaam) van 15 tot en met 64 jaar. Sinds 2005 wordt de NEA jaarlijks uitgevoerd. De bruto steekproef bedraagt jaarlijks 80 duizend personen die in Nederland wonen en werken. De netto respons is jaarlijks circa 23 duizend werknemers. De respondenten van de NEA vullen een papieren vragenlijst in of vullen de enquête in op internet. Meer achtergrondinformatie over de NEA is te vinden in Koppes et al. (2013) en op de [CBS-website](#).

Operationalisering

Arbeidsongevallen

Een arbeidsongeval wordt gedefinieerd als: een ongeval of voorval tijdens het werk waardoor de werknemer lichamelijk letsel of geestelijke schade heeft opgelopen, exclusief ongeval tijdens woon-werkverkeer.

Het totaalcijfer arbeidsongevallen is samengesteld aan de hand van de volgende 3 vragen:

A) Bent u in de afgelopen 12 maanden tijdens het werk betrokken geweest bij een ongeval of voorval, waardoor u lichamelijk letsel of geestelijke schade heeft opgelopen?

Antwoordcategorieën:

1. Ja, één keer
2. Ja, meerdere keren
3. Nee

B) Heeft u verzuimd als gevolg van dit ongeval/voorval?

Antwoordcategorieën:

1. Ja, en ik ben nog steeds niet aan het werk
2. Ja, maar ik ben inmiddels weer aan het werk
3. Nee

C) Hoe ontstond het letsel?

Antwoordcategorieën:

1. Ergens aan gesneden, gestoten
2. Door een voorwerp geraakt
3. Een beknelling
4. Val van hoogte (trap, ladder, steiger, ed)
5. Uitglippen, struikelen of andere val
6. Door iemand bedreigd, gebeten, geschopt
7. Contact met stroom, hitte, kou, gevaarlijke stoffen, lawaai
8. Verkeersongeval op de openbare weg, tijdens werktijd
9. Verkeersongeval op de openbare weg tijdens woon-werkverkeer
10. Anders

Het totaalcijfer arbeidsongevallen betreft het antwoord op vraag A is 1 of 2 én het antwoord op vraag B is 1, 2 of 3 én niet antwoord 9 op vraag C.

Voor arbeidsongevallen met minimaal 1 dag of 4 dagen verzuim is nog een vervolgvraag gesteld, namelijk:

D) Hoe lang heeft u verzuimd als gevolg van dit ongeval/voorval (alle dagen van begin tot eind van het verzuim: ook tussenliggende vrije dagen en weekenddagen).

Antwoordcategorieën:

1. 0 dagen (minder dan 1 volledige dag)
2. 1,2 of 3 dagen
3. 4, 5 of 6 dagen
4. 1 tot 2 weken
5. 2 weken tot 1 maand
6. 1 maand tot 6 maanden
7. langer dan 6 maanden

Voor arbeidsongevallen met minimaal 1 dag verzuim geldt: antwoord 1 of 2 op vraag A én antwoord 1 of 2 op vraag B, én niet antwoord 9 op vraag C én antwoord 2 of hoger op vraag D.

Voor arbeidsongevallen met minimaal 4 dagen verzuim geldt: antwoord 1 of 2 op vraag A én antwoord 1 of 2 op vraag B én niet antwoord 9 op vraag C én antwoord 3 of hoger op vraag D.

Taakeisen

Taakeisen zijn gemeten aan de hand van vier vragen:

- Moet u erg snel werken?
- Moet u heel veel werk doen?
- Moet u extra hard werken?
- Is uw werk hectisch?

De antwoordcategorieën waren: 'nooit', 'soms', 'vaak', 'altijd'. De 4 vragen vormen samen één maat voor werkdruk. In het artikel zijn de antwoordcategorieën gescoord, oplopend van 1 (nooit) tot en met 4 (altijd). Per respondent is de gemiddelde score genomen op de 4 vragen. Respondenten die de waarde 2,50 of hoger hadden zijn ingedeeld in de categorie hoge werkdruk. De respondenten die lager dan 2,50 hadden zijn ingedeeld in de categorie lage werkdruk.

Zelfstandigheid

Zelfstandigheid of autonomie is gemeten met vijf indicatoren:

- Kunt u zelf beslissen hoe u uw werk uitvoert?
- Bepaalt u zelf de volgorde van uw werkzaamheden?
- Kunt u zelf uw werktempo regelen?
- Moet u in uw werk zelf oplossingen bedenken om bepaalde dingen te doen?
- Kunt u verlof opnemen wanneer u dat wilt?

De antwoordcategorieën waren: 'ja, meestal', 'ja, soms' en 'nee'. De vijf vragen vormen samen één maat voor autonomie. In het artikel zijn de antwoordcategorieën als volgt gescoord: 1 - nee; 2 - ja, soms; 3 - ja, meestal. Per respondent is de gemiddelde score genomen op de 5 vragen. Respondenten die de waarde 2,50 of hoger hadden, zijn ingedeeld in de categorie hoge autonomie, respondenten die een waarde lager dan 2,50 hadden, zijn ingedeeld in de categorie lage autonomie.

Sociale steun

Sociale steun bestaat uit sociale steun door leidinggevenden en door collega's.

Sociale steun door leidinggevenden is gemeten met de volgende vragen:

- Mijn leidinggevende heeft oog voor het welzijn van de medewerkers
- Mijn leidinggevende besteedt aandacht aan wat ik zeg
- Mijn leidinggevende helpt het werk gedaan te krijgen
- Mijn leidinggevende kan mensen goed laten samenwerken.

Sociale steun door collega's is gemeten door:

- Mijn collega's helpen om het werk gedaan te krijgen
- Mijn collega's hebben persoonlijke belangstelling voor me
- Mijn collega's zijn vriendelijk
- Mijn collega's zijn goed in hun werk.

De antwoordcategorieën waren: 'helemaal mee oneens', 'mee oneens', 'mee eens' en 'helemaal mee eens'. Deze acht indicatoren worden samengenomen tot één maat voor sociale steun. In het artikel zijn de antwoordcategorieën gescoord met een 1 of een 2 voor 'helemaal mee oneens' en 'mee oneens' en een 3 of 4 voor 'mee eens' en 'helemaal mee eens'. Per respondent is de gemiddelde score genomen op de acht vragen. Respondenten die de waarde 2,50 of hoger hadden zijn ingedeeld in de categorie hoge sociale steun. De respondenten die lager dan 2,50 hadden zijn ingedeeld in de categorie lage sociale steun.

Logistische regressieanalyse

De verbanden tussen de kenmerken en arbeidsongevallen zijn geschat met behulp van logistische regressieanalyse. De afhankelijke of te verklaren variabele bij een logistische regressie is een variabele met twee categorieën. In dit geval het wel of niet betrokken zijn geweest bij een arbeidsongeval. Het logische regressiemodel beschrijft de effecten van andere variabelen op de verhouding van de kans om in de eerste categorie te komen (arbeidsongeval) ten opzichte van de kans om in de tweede categorie te komen (geen arbeidsongeval). Deze kansverhouding staat in de Engelstalige literatuur bekend als de "odds". Als de kans voor alle groepen om in de eerste categorie te komen klein is (niet meer dan 10 tot 15 procent) dan kunnen de effecten bij benadering opgevat worden als effecten op de kans zelf in plaats van op kansverhouding. De effecten in een logische regressie worden berekend t.o.v. een referentie categorie. In tabel 1 zijn deze referentiecategorieën met Odds Ratio aangegeven. Het effect voor de referentiecategorie wordt op één gesteld. Het effect voor de overige categorieën is (voor kleine kansen) de factor waarmee de kans (op arbeidsongeval) groter of kleiner wordt voor die categorieën. Deze effecten zijn dan kansverhoudingen (Engels: "odds"): voor iedere categorie is het de kans voor die categorie gedeeld door de kans voor de referentiecategorie. Bijvoorbeeld: het effect van 1,5 voor mensen met een hoge werkdruk betekent dat kans op een arbeidsongeval 1,5 keer zo groot is als bij de mensen met een lage werkdruk (de referentie categorie voor deze variabele).

Literatuur

Koppes, L., De Vroome, E., Mars, G., Janssen, B., Van Zwieten, M. & van den Bossche, S. (2013). Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2012: Methodologie en globale resultaten. Hoofddorp: TNO.

Mol, M. (2013). Bijna half miljoen werknemers met arbeidsongeval. CBS-Webmagazine.

Venema, A., Den Besten, H., Van der Klauw, M., & Ybema, J.F. (2013). Arbeidsongevallen in Nederland 2011. Hoofddorp: TNO.

B.1 Samenhang (odds ratio's) tussen betrokkenheid bij een arbeidsongeval en achtergrondkenmerken, 2012

	Odds ratio	Significantie ¹⁾
Geslacht		
man (ref.)		
vrouw	0,79	*
Leeftijd		
15–24 jaar	1,21	*
25–54 jaar (ref.)		
55 -64 jaar	1,10	
Opleidingsniveau		
Hoog (ref.)		
Middelbaar	1,30	*
Laag	1,30	*
Herkomst		
Autochtoon (ref.)		
Westers allochtoon	1,05	
Niet-westers allochtoon	1,15	
Bedrijfstak		
Handel (ref.)		
Landbouw en visserij	0,40	*
Nijverheid en energie	1,10	
Bouwnijverheid	1,40	*
Cultuur en overige diensten	1,03	
Vervoer en opslag	1,37	*
Horeca	1,45	*
Informatie en communicatie	0,68	
Financiële dienstverlening; onroerend goed	0,42	*
Zakelijke dienstverlening	1,12	
Openbaar bestuur	1,67	*
Onderwijs	1,13	
Gezondheids- en welzijnszorg	1,27	
Beroepsgroep		
Dienstverlenend (ref.)		
Agrarisch	2,67	*
Ambachtelijk, industrieel	1,95	*
Transport	0,91	
Gezondheidszorg	1,18	
Commercieel	0,86	
Leerkracht, docent	1,13	
Leidinggevend	0,80	
(Vak-)specialist	0,62	*
Administratief	0,49	*
Overige beroepen	0,85	
In ploegdienst werken		
Nee (ref.)		
Regelmatig	1,46	*
Soms	1,26	
's Avonds of 's nachts werken		
Nee (ref.)		
Regelmatig	1,09	
Soms	1,04	

B.1 Samenhang (odds ratio's) tussen betrokkenheid bij een arbeidsongeval en achtergrondkenmerken, 2012

	Odds ratio	Significantie ¹⁾
In het weekend werken		
Nee (ref.)		
Regelmatig	1,59	*
Soms	1,23	*
Over		
Nee (ref.)		
Ja, structureel	1,53	*
Ja, incidenteel	1,38	*
Hoe lang werkzaam bij huidige werkgever		
	0,99	*
Aard van dienstverband		
Vast (ref.)		
Flexibel	0,92	
Bedrijfsgrootte		
1-4 werknemers	1,05	
5-9 werknemers	1,16	
10-49 werknemers	1,09	
50-99 werknemers	0,98	
100-499 werknemers	0,98	
500-999 werknemers	0,91	
1 000 of meer werknemers (ref.)		
Zelfstandigheid		
	0,67	*
Sociale steun		
	0,44	*
Taakeisen		
	1,49	*
Nagelkerke R2	0,11	

¹⁾ P<0,5

Bron: CBS/TNO

B.2 Werknemers van 15 tot 65 jaar betrokken bij een arbeidsongeval naar achtergrondkenmerken, 2012

	Geen verzuim of korter dan één dag	Minstens één dag verzuim	Totaal ongevallen
	%		
Totaal	3,7	3,0	6,7
Geslacht			
Mannen	3,7	3,9	7,7
Vrouwen	3,6	2,0	5,7
Leeftijd			
15–24 jaar	6,4	3,1	9,6
25–54 jaar	3,3	3,0	6,2
55–64 jaar	2,8	3,2	6,0
Opleidingsniveau			
Laag	3,9	4,3	8,2
Middelbaar	4,4	3,2	7,6
Hoog	2,5	1,8	4,3
Herkomst			
Autochtoon	3,6	2,9	6,5
Westers allochtoon	3,5	3,2	6,8
Niet-westers allochtoon	4,6	4,0	8,6
Bedrijfstak			
Landbouw en visserij	4,8	1,5	6,2
Nijverheid en energie	3,9	4,3	8,3
Bouwnijverheid	3,1	6,3	9,4
Handel	3,6	2,7	6,3
Vervoer en opslag	3,7	4,6	8,3
Horeca	8,1	3,3	11,3
Informatie en communicatie	1,2	1,2	2,4
Financiële dienstverlening; onroerend goed	0,8	,9	1,7
Zakelijke dienstverlening	3,0	2,7	5,7
Openbaar bestuur	3,5	3,4	6,9
Onderwijs	2,5	2,4	5,0
Gezondheids- en welzijnszorg	5,3	2,5	7,9
Cultuur en overige diensten	2,5	3,0	5,5
Aard van dienstverband			
Vast	3,3	3,1	6,3
Flexibel	5,0	2,8	7,8
Bedrijfsomvang			
1–4 werknemers	2,4	2,8	5,1
5–9 werknemers	4,1	2,9	7,0
10–49 werknemers	4,2	3,1	7,4
50–99 werknemers	4,1	3,2	7,3
100–499 werknemers	3,4	3,2	6,5
500–999 werknemers	3,4	2,5	5,9
1000 of meer werknemers	3,2	2,9	6,1

B.2 Werknemers van 15 tot 65 jaar betrokken bij een arbeidsongeval naar achtergrondkenmerken, 2012

	Geen verzuim of korter dan één dag	Minstens één dag verzuim	Totaal ongevallen
Beroepsgroep			
Agrarisch	7,8	5,5	13,3
Ambachtelijk, industrieel	5,8	6,7	12,4
Dienstverlenend	5,4	3,4	8,8
Transport	3,1	5,3	8,4
Gezondheidszorg	5,8	2,6	8,4
Commercieel	3,4	2,3	5,7
Leerkracht, docent	2,5	2,8	5,3
Leidinggevend	2,9	1,7	4,6
(Vak-)specialist	1,5	1,3	2,8
Administratief	1,2	1,1	2,2
Overige beroepen	2,7	2,2	5,0
Werkzaam bij huidige werkgever			
0 tot 2 jaar	4,0	2,1	6,2
2 tot 5 jaar	4,2	3,3	7,6
5 tot 10 jaar	3,5	3,8	7,3
10 jaar of langer	3,1	2,9	6,1
In ploegdienst werken			
Ja, regelmatig	8,0	5,0	13,0
Ja, soms	5,0	6,8	11,8
Nee	2,9	2,5	5,4
's Avonds of 's nachts werken			
Ja, regelmatig	6,6	3,9	10,5
Ja, soms	3,2	3,1	6,4
Nee	2,4	2,4	4,9
In het weekend werken			
Ja, regelmatig	6,7	3,7	10,4
Ja, soms	2,8	3,3	6,1
Nee	2,1	2,3	4,4
Overwerken			
Ja, structureel	4,9	3,5	8,4
Ja, incidenteel	3,6	3,3	6,9
Nee	2,8	2,2	5,0
Zelfstandigheid			
Laag	5,3	4,1	9,4
Hoog	2,4	2,1	4,6
Sociale steun			
Laag	-	-	14,3
Hoog	3,5	2,6	6,1
Taakeisen			
Laag	3,1	2,5	5,6
Hoog	4,6	4,0	8,6

Bron: CBS/TNO.

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2013–2014	2013 tot en met 2014
2013/2014	Het gemiddelde over de jaren 2013 tot en met 2014
2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2013 en eindigend in 2014
2011/'12–2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2011/'12 tot en met 2013/'14

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2014.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.